

LUKIO-KORKEAKOULUYHTEISTYÖ –

LUKIOKYSELYN TULOKSIA:

YHTEISTYÖN ONNISTUMISIA, HAASTEITA JA RATKAISUJA

Professori **Maija Aksela**
Tiedekasvatus, Helsingin yliopisto
Tutkimusryhmän jäsenet:

Jaana Herranen, Topias Ikävalko, Anu Penttilä ja Emmi Vuorio

ESITYKSEN SISÄLLYS

I TAUSTA

II TUTKIMUS

II ALUSTAVIA HAVAINTOJA

II JATKOTOIMENPITEET

TAUSTAA TUTKIMUKSEN TEKEMISELLE

- **Lukiolaki:**

- 8§: Koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä mm. korkeakoulujen kanssa.
- 13 §: Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista **on järjestettävä** yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa.

- **Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019:**

- lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on **monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia** korkeakouluopiskelusta.
- Keskeisenä tavoitteena on **sujuvoittaa** opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

- **Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visio:** tavoitteena on korkeakoulutettujen määrän lisääminen **50 %**:iin 25–34-vuotiaista vuoteen 2030 mennessä.

- Katse korkealle: **Näkökulmia** lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyöhön (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:6)
- **Aihetta tutkittu vähän kansainvälisesti ja tarve ymmärtää ilmiötä**

TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Tutkimus on kaksiosainen: Survey- ja haastatteluosuus

- Survey -kyselyn tavoitteena on kartoittaa **opetussuunnitelman perusteiden mukaista** lukio-korkeakouluyhteistyötä ja erityisesti **sen mahdollisuuksia hyvine malleineen sekä sen haasteita.**
- Korkeakouluilla tarkoitetaan sekä yliopistoja että ammattikorkeakouluja.
- **Tietoa käytetään yhteistyön suunnittelun ja toteutuksen pohjana.**

TUTKIMUKSEN TAUSTAA

- **Kohderyhmä:** Lukioden rehtorit (N=335)
- **Aika, milloin survey on tehty:** 11.3.2021-25.4.2021
- **Tutkimuksen ohjausryhmä:**
 - opetusneuvos, Lukiokoulutus- ja taiteen perusopetus -yksikön päällikkö Petri Lehikoinen, Opetushallitus
 - opetusneuvos Teijo Koljonen, Opetushallitus
 - opetusneuvos Kimmo Koskinen, Opetushallitus
 - professori Maija Aksela, Helsingin yliopisto
- **Tutkimusryhmän jäsenet:**
 - Prof. Maija Aksela (johtaja), tutkijatohtori Jaana Herranen, väitöskirjatutkijat: Topias Ikävalko, Anu Penttilä ja Emmi Vuorio

SURVEY -TUTKIMUS

- **Päätutkimuskysymys:**
Mikä on lukio-korkeakouluyhteistyön nykytila ja visiot rehtoreiden näkökulmasta?
- **Surveyn kuusi osuutta:**
 - I: Tausta
 - II: Tavoitteet ja toteutus lukion opetussuunnitelmassa
 - III: Hyvät käytänteet
 - IV: Haasteet
 - V: Tuen tarve
 - VI: Muuta

OSALLISTUNEET JA LUKIOIDEN KOKO

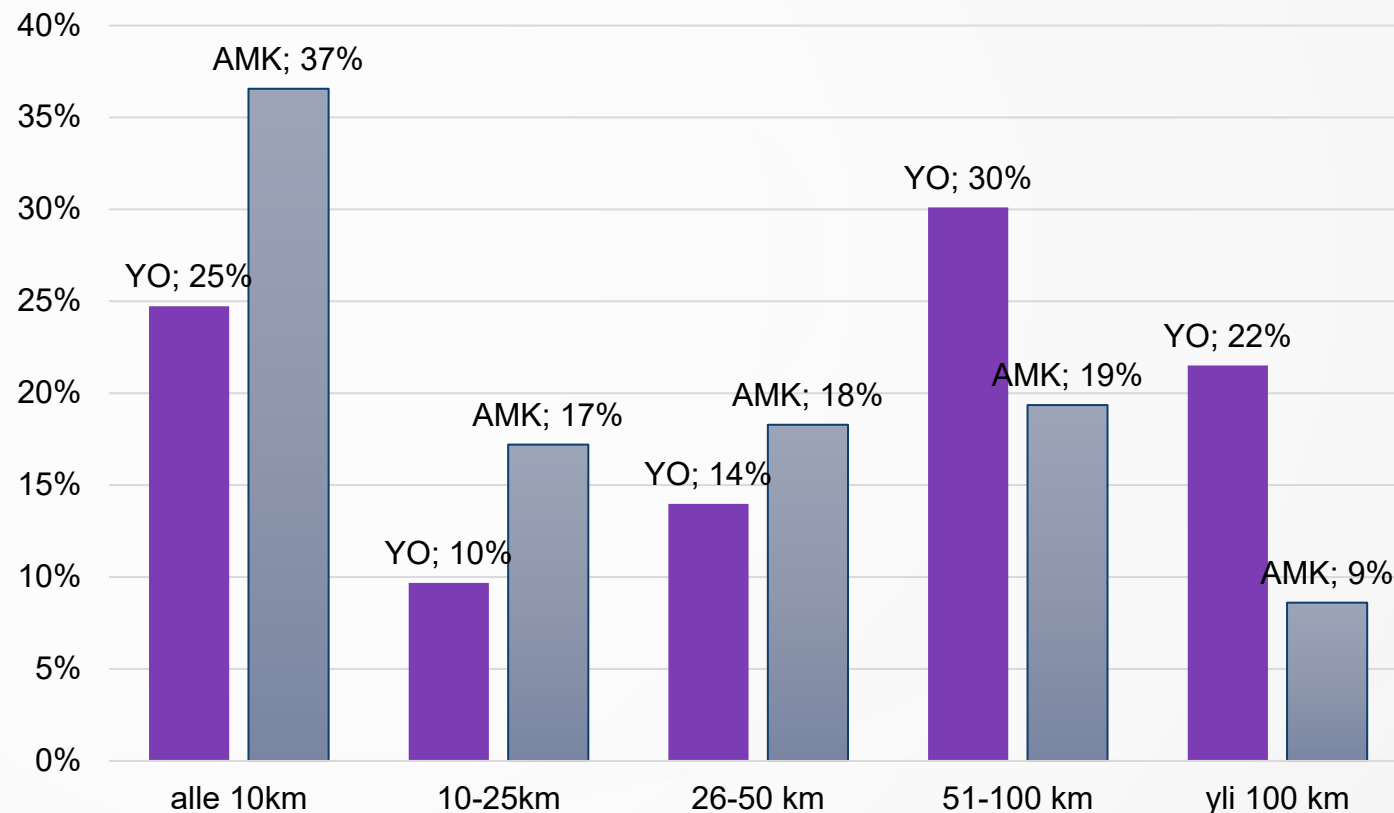
Vastaajien lukumäärä	94		
Oppilaiden lukumäärä ka.	291		
Oppilaiden mediaani	200		
Pienet lukiot (alle 150 opiskelijaa)	37	39 %	
Suuret lukiot (yli 150 opiskelijaa)	57	61 %	

ETÄISYYS KORKEAKOULUSTA

- **53%**:lla vastaajista AMK tai YO on alle 50 km päässä.
- Etäisyys yliopistosta korreloi AMK-etäisyyden kanssa: ts. jos yliopisto on alle 10 km päässä, on myös AMK.

Etäisyys korkeakoulusta, suhteellinen osuus

OSALLISTUNEIDEN MAAKUNNAT

- **Vastaajia kaikista Manner-Suomen maakunnista**
- Maakunnan lukioden määrään suhteutettuna eniten vastauksia tuli Uudeltamaalta, josta lukioista **43 %** vastasi kyselyyn.

Maakunta	Vastaajat N	%osuus	Total N	%osuus	Etäisyys yliopistosta				
					alle 10 km	10-25 km	26-50 km	51-100 km	yli 100 km
YHT	92		335	27 %					
Uusimaa	26	28,26 %	61	43 %	12	2	6	6	0
Varsinais-Suomi	8	8,70 %	25	32 %	2	3	2	1	0
Satakunta	5	5,43 %	16	31 %	0	0	2	1	2
Kanta-Häme	2	2,17 %	10	20 %	0	0	0	2	0
Pirkanmaa	3	3,26 %	29	10 %	0	1	1	0	1
Päijät-Häme	2	2,17 %	8	25 %	0	0	0	1	1
Kymenlaakso	1	25,00 %	10	10 %	0	0	0	0	1
Etelä-Karjala	2	2,17 %	7	29 %	1	0	1	0	0
Etelä-Savo	1	1,09 %	13	8 %	0	0	0	1	0
Pohjois-Savo	4	4,35 %	20	20 %	1	0	0	3	0
Pohjois-Karjala	3	3,26 %	13	23 %	1	0	0	2	0
Keski-Suomi	7	7,61 %	17	41 %	2	1	0	3	1
Etelä-Pohjanmaa	5	5,43 %	19	26 %	0	0	0	2	3
Pohjanmaa	3	3,26 %	16	19 %	1	0	0	0	2
Keski-Pohjanmaa	3	3,26 %	8	38 %	0	0	1	0	2
Pohjois-Pohjanmaa	7	7,61 %	34	21 %	0	2	0	4	1
Kainuu	2	2,17 %	6	33 %	0	0	0	0	2
Lappi	8	8,70 %	22	36 %	3	0	0	1	4
Ahvenanmaa	0	0,00 %	1	0 %	0	0	0	0	0

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA – YHTEISTYÖN MERKITYS

Hyöty lukio-opintoihin (9 kpl)

- motivointi lukio-opiskeluun
- syventää lukion tarjontaa
- verkko-oppimisen harjoittelu
- lisää haastetta opiskelijoille
- monialaisuus
- kansainvälisyys
- teorian ja tutkimuksen yhteyden ymmärtäminen
- tieteellisen maailmankuvan laajentuminen
- samanlaisten nuorten näkeminen jatko-opiskelussa

Hyöty opetukseen ja opettajille (3 kpl)

- laadukkaampaa opetusta lukiossa yhteistyössä lukion opetuksen tavoitteet konkretisoituvat
- asiantuntija-apua hankkeisiin ja projekteihin
- opettajien jatkuva oppiminen/täydennyskoulutus

Hyöty opiskelijan tulevaisuuteen (8 kpl)

- tutustuminen korkeakouluihin yleisesti
- tutustuminen opintopolkuun
- tutustuminen vaihtoehtoihin
- opiskelupaikan saaminen
- opintopisteiden saaminen
- työelämään tutustuminen
- korkeakouluopiskeluun tutustuminen
- korkeakouluopintoihin siirtymisen sujuvoittaminen vaikuttaminen opiskelupaikkavalintoihin

Hyöty korkeakouluille (1 kpl)

- myös korkeakoulussa opitaan

Velvoite (2 kpl)

- opetussuunnitelmat
- lainsäädäntö

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA- YHTEISTYÖKIRJAUKSET OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

I YLEISOSA

- Suuri osa vastaajista mainitsi, että lukio-korkeakouluyhteistyö **on kirjattu** lukion opetussuunnitelmaan. Osa toi esille, että se on myös kunnan opetussuunnitelmassa.
- Osa kuvauksista on laajoja, osa suppeampia
- Osa vastaajista esitti kirjauksen **toimintamallin** kautta: esim. koulun painotukseen liittyvää yhteistyötä.

II AINEKOHTAINEN OSUUS

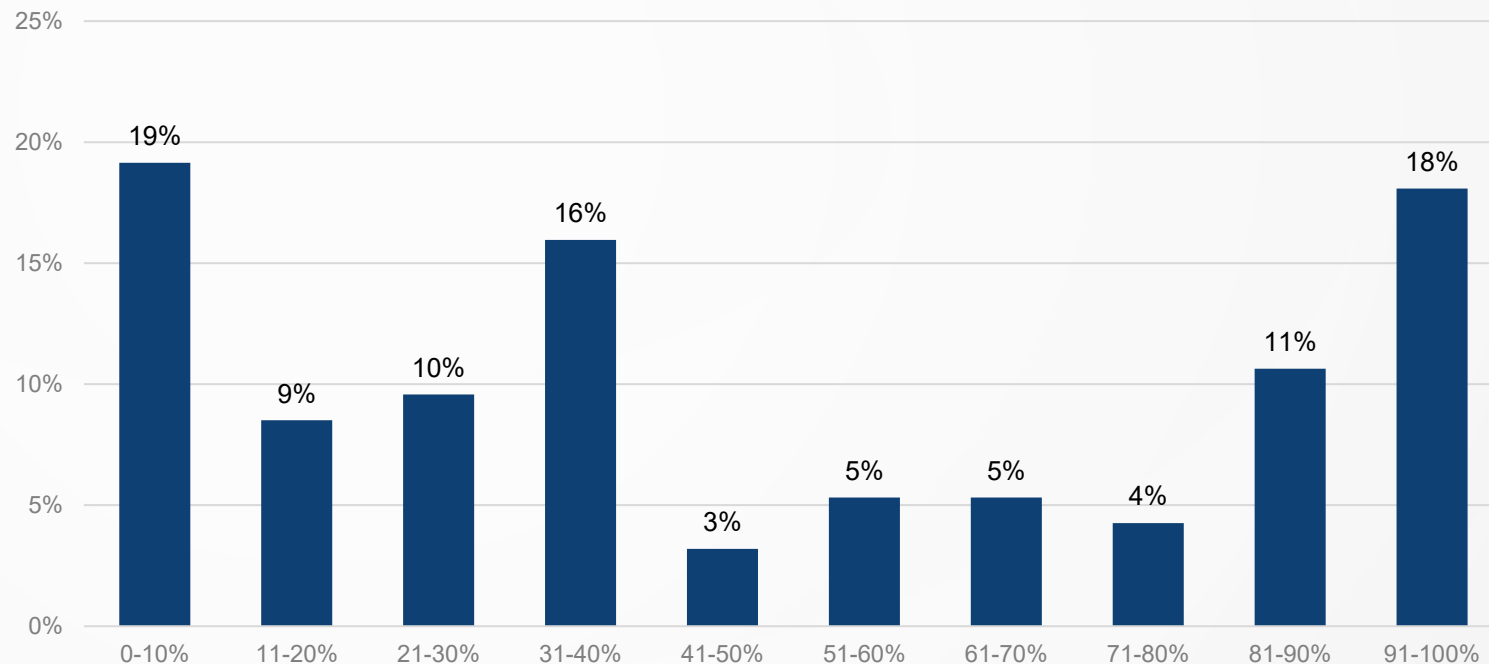
- Osa lukioista on jo kirjannut lukion opetussuunnitelmaan tarkemmin ainekohtaisesti
- **Lukuisissa oppiaineissa on aktiivista yhteistyötä**

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA - OSALLISTUNEET OPIKSELIJAT

- Osallistuvien opiskelijoiden määrissä on suuri hajonta. **Esim. vuonna 2018-19, 19 %:a rehtoreista arvioi, että alle kymmenes opiskelija osallistuu yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa. Toisaalta 18 %:a lukioiden rehtoreista arvioi, että yli yhdeksän kymmenestä lukiolaisesta osallistuu yhteistyöhön lukuvuoden aikana.**
- Ristiintaulukointi muiden muuttujien kanssa tulossa myöhemmin.

Osallistuvien opiskelijoiden suhteelliset osuudet: lukuvuosi 2018-2019.
Rehtoreiden arvio

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA - TOTEUTETUT TOIMINTAMALLIT

- Toimintamallien toteutumista kysyttiin **kymmenen** vaihtoehdon kautta. Myös muut -osio.
- **Yleisimmät toimintamallit:**
 1. Korkeakoulujen yleiset **opintoesittelypäivät**
 2. Korkeakouluopiskelijoiden tai alumnien **vierailut lukiossa.**
 3. Yliopiston/AMK **kurssi**, joka voidaan hyväksyä lukion kurssiksi tai osaksi sitä.

Toteutuneet lukio-korkeakouluyhteistyömallit viimeisen kolmen vuoden aikana	Toteuttaneet oppilaitokset	Suhteellinen osuus
abi-päivä, uraohjauspäivä tai vastaava korkeakoulussa	84	90 %
lukio-opiskelijoiden vierailu yksittäisellä luennolla korkeakoulussa	65	70 %
korkeakouluopiskelijoiden/alumnien vierailut lukiossa	83	89 %
korkeakouluopettajien tai muun henkilökunnan opetuskäynnit lukiossa	63	68 %
avoimen yliopiston/amk kurssi, joka voidaan hyväksyä lukion kurssiksi tai osaksi sitä	69	74 %
avoimen yliopiston/amk kurssi, josta saa opintopisteitä korkeakouluopinnoissa	59	63 %
korkeakoulun kanssa toteutettava lukion kurssi tai kurssin osa	42	45 %
orientaatiokurssi/kurkistuskurssi	44	47 %
yhteiset projektit tai opintojaksot korkeakoulun tai korkeakouluopiskelijoiden kanssa	42	45 %
Muut	27	29 %

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA- TOTEUTUSMALLIT KÄYTÄNNÖSSÄ

- Etäisyyden ja lukion koon vaikutus vrt. toteutusmallit

- Alustava havainto:**
Lukion koko vaikuttaisi toteutusmalliin toteuttamiseen enemmän kuin etäisyys yliopistosta.

	Etäisyys yliopistosta suhteellinen osuus					Lukion koko, suhteellinen osuus	
	alle 10 km %-osuus	10-25 km %-osuus	25-50 km %-osuus	50-100 km %-osuus	yli 100 km %-osuus	Alle 150 opiskelijaa	Yli 150 opiskelijaa
abi-päivä, uraohjauspäivä tai vastaava korkeakoulussa	87 %	89 %	85 %	100 %	85 %	89 %	91 %
lukio-opiskelijoiden vierailu yksittäisellä luennolla korkeakoulussa	91 %	89 %	77 %	54 %	55 %	58 %	77 %
korkeakouluopiskelijoiden/alumnien vierailut lukiossa	83 %	89 %	100 %	86 %	95 %	86 %	91 %
korkeakouluopettajien tai muun henkilökunnan opetuskäynnit lukiossa	91 %	67 %	46 %	68 %	55 %	53 %	77 %
avoimen yliopiston/amk kurssi, joka voidaan hyväksyä lukion kurssiksi tai osaksi sitä	74 %	89 %	69 %	82 %	60 %	64 %	81 %
avoimen yliopiston/amk kurssi, josta saa opintopisteitä korkeakouluopinnoissa	70 %	78 %	62 %	61 %	55 %	50 %	72 %
korkeakoulun kanssa toteutettava lukion kurssi tai kurssin osa	78 %	67 %	23 %	36 %	25 %	25 %	58 %
orientaatiokurssi/kurkistuskurssi	61 %	78 %	31 %	39 %	40 %	31 %	58 %
yhteiset projektit tai opintojaksot korkeakoulun tai korkeakouluopiskelijoiden kanssa	74 %	56 %	31 %	36 %	30 %	31 %	54 %
Muut	35 %	22 %	8 %	32 %	35 %	25 %	32 %

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA – ROOLIT LUKIOISSA

Rooli	N	%-osuus
Rehtori	80	86 %
Opinto-ohjaaja	91	98 %
Aineenopettajat	85	91 %
Opiskelijat	31	33 %
Muut	15	16 %

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA – PARHAAT TOIMINTAMALLIT

Pääluokat:

- **vierailut** (esim. **vierailut korkeakouluun**; luennot, tutustumiskäynnit, **vierailut lukioon**; alumnit, opiskelijat, tutkijat)
- **opinnot** (esim. avoin yliopisto ja lukiolaisille suunnatut kurssit)
- **tapahtumat** (esim. abi-päivät, studiamessut)
- **räätälöity toiminta** (esim. yhteiset hankkeet)

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA – REHTOREIDEN NÄKEMÄT HAASTEET

Lukiolaisiin liittyvät (7 kpl)

- ajan puute
- kiinnostuksen puute
- erilaiset kiinnostuksen kohteet
- keskittyminen yo-tutkintoon
- konkreettinen hyödyn puute
- opetussuunnitelmissa paljon asiaa muutenkin
- milloin?

Korkeakouluihin liittyvät (6 kpl)

- viestintä
- ei kiinnostusta yhteistyöhön
- yhteistyötahot
- kurssien maksullisuus
- resurssien puute
- tarjonnan suppeus ja kirjavuus

Opettajiin liittyvät (3 kpl)

- ajan puute
- aineenopettajakulttuuri
- asenteet

Ulkoiset / Yhteiskunnalliset (2 kpl)

- lukiokentän jatkuva muutos
- korona

Koulu/kunnat (1 kpl)

- resurssit

Yhteiset molemmille (6 kpl)

- kontaktit ihmisten, ei organisaatioiden välillä
- erilaiset intressit
- aikataulujen eritahtisuus
- järjestämisen (mm. matkustus) kustannukset
- etäisyys
- järjestämisen käytännöt ja ylläpitäminen

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA - REHTORIEN NÄKEMÄT RATKAISUT

- **Lukiolaisiin liittyvät** (-)
- **Opettajiin liittyvät** (esim. varataan opettajille työaika)
- **Koulu/kunnat** (esim. kuntakohtaista resursointia)
- **Ulkoiset / Yhteiskunnalliset** (esim. rahoitus)
- **Korkeakouluihin liittyvät** (esim. tarjonnan yhtenäistäminen)
- **Yhteiset molemmille** (esim. velvoittavien säädösten luominen)

ALUSTAVIA HAVAINTOJA AINEISTOSTA - TUEN TARVE JATKOSSA

- **Resurssit** (esim. rahoitusta yhteistyöhön, matkatuki...)
- **Koulutukseen tarvetta** (esim. opinto-ohjaajille, rehtoreille ja aineenopettajille toivottiin koulutusta.)
- **Muu tuki** (esim. korkeakoulujen tarjonta yhteistyölle toivotaan helposti löydettäväksi....)

*"Lukiokenttä on tällä hetkellä todella ison kuormituksen alla. Uusi LOPS, uudet opintojaksot, korkeakouluyhteistyö, työelämäyhteistyö, oppivelvollisuus, uudet ilmaiset materiaalit jne. **Yhteisiä malleja ja ratkaisuja kaivataan.**" (eräs rehtori)*

ALUSTAVAA YHTEENVETOA

- Tutkimukseen tähän mennessä osallistuneet rehtorit näkevät lukio-korkeakouluyhteistyön **pääosin hyödyllisenä**.
- Yhteistyö on kirjattuna useimmissa lukioissa jo **opetussuunnitelman perusteiden yleisosassa** ja osittain ainekohtaisesti. Tarkemmat suunnitelmat esitetään usein vuosikohtaisessa lukion toimintasuunnitelmassa.
- Parhaita ratkaisuja tähän mennessä: **vierailut molemminpuolin, opinnot, tapahtumat ja räätälöity toiminta**
- Haasteita tähän mennessä: **lukiolaisiin liittyviä, korkeakouluihin liittyviä ja molempiin liittyviä**
- Tarvitaan **lisätietoa** ratkaisusta, toimintamalleista ja tukea koulutuksen kera
- Tarvitaan **lisää tutkimustietoa**

JATKOTOIMENPITEITÄ & KIITOS

- Survey -aineiston analysointi **jatkuu**
- Seuraava vaihe on haastattelututkimus (22 rehtoria on jo lupautunut siihen)
- **Uudet: Jos olet kiinnostunut osallistumaan haastatteluosuuteen, niin pyydämme lähettämään sähköpostia 31.5 mennessä osoitteeseen: topias.ikavalko@helsinki.fi**
- Mielellämme kuulemme lisätoiveita tutkimukseen tai jatkotoimenpiteisiin
- **Ohjausryhmä huomioi tutkimuksen tuloksia ja kommenttejanne jatkotoimenpiteissä**
- Tutkimuksesta tulee raportti, tieteellisiä julkaisuja ja osana väitöskirjoja.

TULEVAISUUDEN TEKIJÄT

Lämmin kiitos osallistumisesta ja esityksen kuuntelusta!
Hyvää kevättä ja kesää!

maija.aksela@helsinki.fi